

10.12.2007

Dnro 632/4/06

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Kaija Tanttinen-Laakkonen

PÄIHTYNEEN JA ITSETUHOISEN HENKILÖN VALVONTA JA HOIDON JÄRJESTÄMINEN

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 22.2.2006 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin Keroputaan sairaalan lääkärin A:n menettelyä tämän kieltäytyttyä ottamasta sairaalaan itsetuhoista ja hoidon tarpeessa ollutta potilasta, koska tämä oli 2 promillen humalassa.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Kantelun ja saatujen selvitysten mukaan potilas oli 15.2.2006 noin klo 13.00 ottanut diatsepaamia 150 mg ja soittanut tämän jälkeen siskolleen, joka oli hälyttänyt potilaalle sairausauton. Sairaankuljetus oli saapunut paikalle klo 13.53 ja potilas oli kertonut juoneensa olutta ja ottaneensa lääkkeet tappaakseen itsensä. Hän oli ilmoittanut haluavansa hoitoon Keroputaan sairaalaan.

Terveyskeskuslääkärin konsultaation perusteella sairaankuljetus antoi potilaalle vastalääkityksen ja luovutti hänet Länsi-Pohjan keskussairaalan päivystyspoliklinikalle klo 15.03. Päivystävänä lääkärinä oli toiminut B ja hoitoon oli osallistunut myös sisätautien takapäivystäjä C.

Potilas oli tullessaan keskussairaalaan puhaltanut 1,96 promillea. Hän oli tajuissaan ja asiallinen, mutta hän oli kävellyt rauhattomasti edestakaisin. Hän oli kertonut avoimesti itsetuhoajatuksistaan. Hän ei ollut halunnut jäädä hoitoon sisätautiosastolle, josta hänen oli epäilty karkaavan. Sen sijaan hän oli halunnut vapaaehtoisesti hoitoon Keroputaan sairaalaan.

Päivystävä lääkäri B oli soittanut kerran Keroputaan sairaalan päivystävälle hoitajalle ja kaksi kertaa päivystävälle psykiatrille A:lle. Potilasta ei ollut otettu Keroputaan sairaalaan. Lääkäri B:n ja erikoislääkäri C:n mukaan potilasta ei otettu sinne alkoholihumalan vuoksi.

Lääkäri B:n mukaan potilas ei ollut kotikuntoinen itsetuhoajatusten vuoksi, minkä vuoksi hän oli pyytänyt poliiseja viemään tämän säilöön. Poliisit olivat lopulta suostuneet toimittamaan potilaan poliisivankilaan.

Päivystäneen psykiatrin A:n mukaan potilas oli hänelle tuttu potilas, jonka pääsyä Keroputaan sairaalaan hän ei ollut evännyt humalatilan vuoksi. A:n mukaan hän oli arvioinut potilaan tilan puhelimesta: "Potilas oli rauhallinen (veren alkoholipitoisuus 2 promillea). Hän ei ollut psykoottinen, eikä suisidaalinen, eikä päivystävän lääkärin kanssa tullut esiin mitään välittömän psykiatrisen hoidon tarpeeseen viittaavaa."

Psykiatri A oli antanut puhelimesta lääkäri B:lle ohjeen ohjata potilas avohoidon psykiatriseen toimipisteeseen seuraavana päivänä.

3.2

Arviointi

Itsetuhoinen ja päihtynyt potilas siis tuotiin kiireellistä hoitoa tarvitsevana erikoissairaanhoidon antavaan Länsi-Pohjan keskussairaalaan. Sairaalan päivystyspoliklinikalla hänen tilaansa seurattiin ja hänelle tarjottiin osastopaikkaa, josta hän kuitenkin kieltäytyi ja ilmoitti haluavansa vapaaehtoisesti hoitoon Keroputaan sairaalaan. Keskussairaalan päivystävän lääkärin ja takapäivystäjän mukaan potilasta ei otettu Keroputaan sairaalaan humalatilan vuoksi. Keroputaan sairaalan päivystänyt psykiatri oli arvioinut tuntemansa potilaan tilan puhelimesta. Tämän arvion mukaan potilaalla ei ollut psykiatrisen hoidon tarvetta, hän ei ollut itsetuhoinen, eikä häntä sen vuoksi otettu sairaalaan. Päivystäneen psykiatrin mukaan potilaan pääsyä Keroputaan sairaalaan ei evätty humalatilan vuoksi. Keskussairaalan päivystävän lääkärin pyynnöstä potilas toimitettiin samana päivänä poliisivankilaan poliisilain 11 §:n nojalla. Päivystävän psykiatrin ohje oli ohjata potilas seuraavana aamuna avohoidon psykiatriseen toimipisteeseen.

Kantelussa on kysymys siitä, olivatko terveydenhuollon toimintayksiköiden toimenpiteet riittäviä turvaamaan potilaan oikeuden perustuslaissa turvattuihin riittäviin terveyspalveluihin.

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992, jälj. potilaslaki) 3 §:n mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä ja häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan. Erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) 33 §:n mukaan potilaan sairaanhoidon aloittamisesta ja lopettamisesta päättää johtavan lääkärin antamien yleisten ohjeiden mukaan ylilääkäri tai hänen antamiensa ohjeiden mukaan muu sairaanhoitopiirin kuntayhtymän lääkäri.

Keroputaan sairaalan 15.7.2005 voimaan tulleiden päivystysohjeiden mukaan humalatila ei ole este sairaalaan ottamiselle, vaan asia täytyy joka kerta

erikseen arvioida eikä potilasta saa koskaan käännättää sairaalasta ilman arviota.

Keroputaan sairaalan päivystävä psykiatri A arvioi 15.2.2006 puhelimesta, ettei potilas ollut itsetuhoinen, vaikka tämä oli Länsi-Pohjan keskussairaalassa juuri kertonut avoimesti itsetuhoaisistaan. Hoitoon saattamisen perusteena oli kuitenkin ollut itsemurhan yrittäminen. Potilas oli myös kaksi viikkoa aikaisemmin yrittänyt itsemurhaa ja ollut sen vuoksi hoidettavana keskussairaalan teho-osastolla. Lapin lääninhallitus toteaa lausunnossaan, että nämä seikat huomioon ottaen olisi ollut asianmukaista, että psykiatri A olisi tutkinut potilaan henkilökohtaisesti ennen kannanottoaan tämän itsetuhoisuuteen.

Tämä on myös minun käsitykseni asiassa. Potilaan henkilökohtainen tutkimus kysymyksessä olevassa tilanteessa olisi käsitykseni mukaan kuulunut potilaslaissa tarkoitettuun laadultaan hyvään hoitoon. Asiakirjoista ei ole saatavissa selvitystä siihen, miksi potilaan hoidosta vastanneiden Länsi-Pohjan keskussairaalan lääkäreiden ja Keroputaan sairaalan päivystäneen psykiatrin näkemykset potilaan humalatilän vaikutuksesta tehtyyn psykiatriseen hoitopäätökseen poikkeavat täysin toisistaan. Lääninhallituksen käsityksen mukaan on epäiltävissä, että syynä hoitoon ottamatta jättämiselle oli tosiasia potilaan humalatilä.

Lääninhallitus toteaa, että potilas oli ennen poliisivankilaan toimittamistaan päivystäneen lääkärin B:n ja erikoislääkäri C:n vastuulla. Lääninhallituksen käsityksen mukaan heidän olisi tullut yhteisymmärryksessä potilaan kanssa pyrkiä järjestämään hänelle tarvittava valvonta ja hoito keskussairaalassa. Tässä yhteydessä totean kuitenkin asiakirjoista saadusta selvityksestä ilmenevän, että potilas ei ollut suostunut jäämään keskussairaalaan eikä häntä olisi voitu sen vuoksi pitää siellä vastoin hänen tahtoaan. Potilaslain 6 §:n mukaan potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Säännös merkitsee sitä, että potilaan itsemääräämisperiaatteen mukaisesti hoidon luvallisuus edellyttää hänen suostumustaan.

Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan käsitykseni on, että potilaan somaattinen terveydentila edellytti valvontaa ja hänen psyykkinen terveydentilansa psykiatrin suorittamaa henkilökohtaista tutkimusta. Sairaanhoitopiirin menettely, jonka lopputuloksena potilaan terveydentilaa seurattiin poliisivankilassa, ei käsitykseni mukaan toteuttanut potilaslaissa säädetyn hyvän terveyden- ja sairaanhoidon ja siihen liittyvän kohtelun vaatimuksia. Menettely johti potilaan kohdalla myös sellaiseen vapaudenmenetykseen, joka ei olisi todennäköisesti ollut muutoin tarpeellinen.

Käsitykseni on, että potilaan oikeus perustuslaissa turvattuihin riittäviin terveyspalveluihin ei toteutunut.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsitykset menettelyn lainvastaisuudesta Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin lääkäreiden B:n ja C:n sekä

Keroputaan sairaalan ylilääkäri n A:n tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän heille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Kiinnitän sairaanhoitopiirin johtajaylilääkäri n huomiota Lapin lääninhallituksen käsitykseen, jonka mukaan Länsi-Pohjan keskussairaalan ja Keroputaan sairaalan välistä yhteistyötä päihtyneen ja itsetuhoisen henkilön valvonnan ja hoidon järjestämisessä on selkiytettävä. Pyydän johtajaylilääkäriä ilmoittamaan lääninhallitukselle niistä toimenpiteistä, joihin lääninhallituksen käsitys on antanut aiheutta.